

LES ÀREES MARINES PROTEGIDES DE LA MAR BALEAR

Introducció, evolució, usos i inversió



Què són les àrees marines protegides?

Les Àrees Marines Protegides (AMP) són porcions del medi marí, connectades o no a la costa, dins de les quals s'atorga algun tipus de protecció. Les AMP s'utilitzen globalment com a eines per a la regeneració dels ecosistemes marins amb el doble objectiu d'incrementar la productivitat dels recursos pesquers i de conservar hàbitats i espècies marines.

Definim AMP com aquelles on la pesca industrial o semiindustrial (arrossegament, encerclament i palangre de superfície) està prohibida o fortament restringida, i on la pesca artesanal i la recreativa estan subjectes a regulacions.

Definim mar Balear com les aigües que van des de la costa fins a la isòbata de 1000 m ocupant una superfície de 28.290 km².

El nivell de protecció de les AMP de Balears varia en funció de la figura legal i de les administracions competents. A Balears trobem AMP en aigües interiors que són competència del govern de les Illes Balears i governs insulars (Consells), i en aigües exteriors que depenen del govern espanyol. Aigües interiors són les que queden dins del polígon marcat pel traçat de línies rectes entre els caps de cada illa. Aigües exteriors les que queden fora.

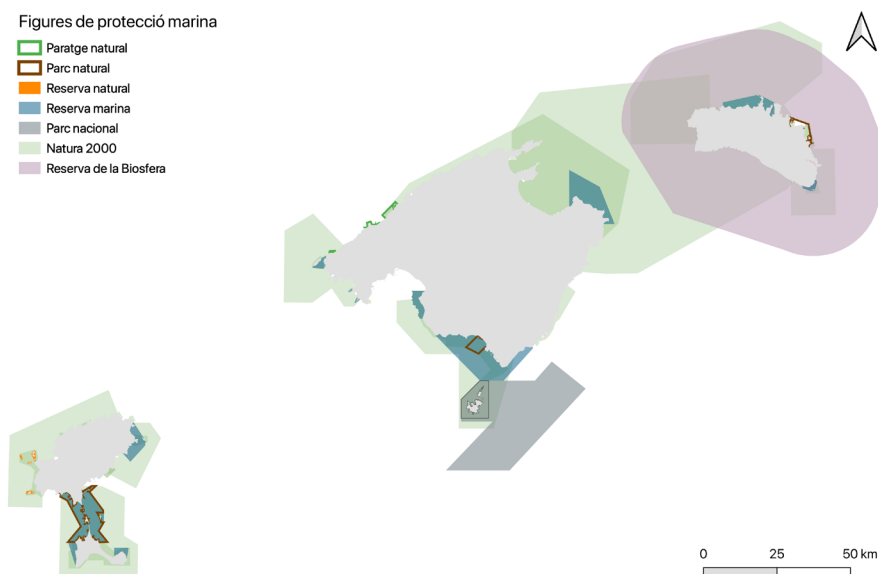


Figura 1. Mapa de les Illes Balears mostrant la localització de les figures de protecció marina. En aquest estudi considerem àrees marines protegides a totes elles excepte les zones de Xarxa Natura 2000 i Reserva de la Biosfera. Nota: els àmbits geogràfics d'algunes figures de protecció se superposen.

LES ÀREES MARINES PROTEGIDES DE LA MAR BALEAR

Marilles Foundation

Categoria d'Àrea Marina Protegida (AMP)	Nom	Any	Àrea total AMP (km ²)	Àrea de no-take zone (km ²)	Àrea prohibida pesca recreativa (km ²)	Àrea prohibida pesca submarina (km ²)	Solapament amb altres AMP
Reserva marina	Badia de Palma	1982	23,94	2	2	2	
Parc nacional	Parc Nacional de Cabrera	1991	86,78	2,15	86,78	86,78	
Reserva marina	Nord de Menorca	1999	50,85	11,11	11,11	50,85	
Reserva marina	Freus d'Eivissa i Formentera	1999	136,17	4,27	4,27	136,17	
Parc natural	ses Salines d'Eivissa i Formentera	2001	136,12	–	–	–	R.M. Freus d'Eivissa i Formentera
Reserva marina	Migjorn de Mallorca	2002	223,23	2,93	19,65	42,92	
Reserva natural	es Vedrà, es Vedranell i illots de Ponent	2002	5,65	–	–	–	
Parc natural	Albufera d'es Grau	2003	17,36	–	–	–	
Reserva marina	illa del Toro	2004	1,5	–	/	1,50	
Reserva marina	illes Malgrats	2004	0,89	–	/	0,89	
Paratge natural	Serra de Tramuntana	2007	11,23	–	–	–	
Reserva marina	Llevant de Mallorca	2007	112,86	20,05	20,05	112,86	
Reserva marina	Freu de sa Dragonera	2016	9,12	–	/	9,12	
Parc natural	Es Trenc-Salobrar de Campos	2017	23,27	–	–	–	R.M. Migjorn de Mallorca
Reserva marina	Punta de sa Creu	2018	10,59	–	/	10,59	
Reserva marina	Nord-est d'Eivissa-Tagomago	2018	37,38	2,28	2,28	37,38	
Parc nacional	Extensió P. N. Cabrera	2019	908	–	908	908	
Reserva marina	Illa de l'aire	2019	7,19	–	2,52	7,19	
TOTAL (km²)			1642,74	44,79	1056,66	1406,25	
Percentatge dins la mar Balear (28293 km²) (%)			21,46	0,16	3,73	4,97	

Taula 1. Descripció de les diferents àrees marines protegides de Balears i les seves característiques de restricció pesquera.

"/": s'autoritzen activitats de pesca recreativa sota certes condicions. Nota: no es comptabilitzen les àrees Natura 2000 i Reserva de la Biosfera.

Quin tipus de figures de protecció existeixen a la mar Balear?

A la mar Balear hi ha set figures de conservació marina (Fig. 1, Taula 1):

1) **Parc nacional** (Arxipèlag de Cabrera): només es permet la pesca artesanal tradicional de caràcter professional;

2) **Parc natural** (s'Albufera des Grau, ses Salines d'Eivissa i Formentera, Es Trenc-Salobrar de Campos): es permet la pesca artesanal i recreativa sense limitacions. La pesca submarina no es permet a Es Trenc-Salobrar de Campos ni a ses Salines d'Eivissa i Formentera, ja que se solapen amb les àrees de reserves marines que són figures de major restricció pesquera; es permet a s'Albufera des Grau amb restriccions (autorització del parc, pagament d'una taxa, obligació de declarar captures, limitacions de grandàries, només una peça per espècie);

3) **Paratge natural d'interès nacional** (Serra de Tramuntana): en tres Llocs d'Importància Comunitària (LIC) marins que formen part del Paratge es permet la pesca artesanal i recreativa i la submarina amb permís;

4) **Reserva natural** (reserves naturals de es Vedrà, es Vedranell i els Illots de Ponent): es permet la pesca artesanal i recreativa sense limitacions. La pesca submarina es pot practicar amb autorització subjecta a una taxa, amb limitacions (dimarts, dijous i festius) i obligació de reportar captures;

5) **Reserva marina d'interès pesquer** (Badia de Palma, Nord de Menorca, Freus d'Eivissa i Formentera, Migjorn de

Mallorca, Illa del Toro, Illes Malgrats, Llevant de Mallorca, Freu de sa Dragonera, Punta de sa Creu, Nord-est d'Eivissa-Tagomago, Illa de l'Aire): figures de protecció pesquera creades amb l'objectiu d'incrementar la biomassa de peixos comercials. Es permet la pesca artesanal. La pesca recreativa es permet amb limitacions, mentre que la pesca submarina es prohibeix expressament en totes (Llei 7/2013 de Pesca a les Illes Balears), excepte a dues reserves marines (Badia de Palma i Migjorn de Mallorca) a les quals és necessària l'autorització de la Direcció General de Pesca i Medi marí del Govern Balear, perquè la Llei és posterior a la declaració d'aquestes reserves;

6) **Natura 2000**: són aquelles designades sota les directives europees Hàbitats (1992) i Ocells (2009). Inclou Llocs d'Importància Comunitària (LIC) i/o Zones d'Especial Protecció per als Ocells (ZEPA). Aquesta figura és la que ocupa una major superfície de totes, a pesar que en moltes de les seves zones encara no es disposa d'un pla de gestió;

7) **Reserva de la Biosfera marina**: designada el 2019 per la UNESCO, Menorca és la major Reserva de la Biosfera Marina del Mediterrani que s'estén fins a 12 milles de la costa. És un reconeixement internacional sobre el qual es realitzen projectes entorn de la sostenibilitat. Les accions permeses no estan subjectes a una legislació d'obligat compliment, sinó al compromís de cada territori a desenvolupar polítiques de sostenibilitat descrites per la UNESCO.

Quina ha estat l'evolució de les AMP a Balears?

Des de 1982, les AMP han acumulat una superfície total, sense comptabilitzar solapaments, de 1.642,74 km² (Fig. 2, Taula 1), un 21,5% de la mar Balear. El 2019 s'incrementa l'extensió d'AMP en un 44%, passant de 727,55 km² el 2018 a 1.642,74 km² el 2019. Aquest augment en 2019 es deu principalment a l'ampliació del Parc Nacional de Cabrera amb 908 km².

De totes les figures de conservació esmentades, únicament el Parc Nacional de Cabrera i les reserves marines inclouen superfícies tancades totalment a la pesca, la qual cosa es denomina reserva integral o *no-take zone*.

La superfície completament tancada a la pesca aconseguix 44,8 km² en 40 anys, equivalent a un 0,16% de la mar Balear i a un 0,9% de les aigües litorals (Taula 1, Fig. 2).

Per a posar en perspectiva l'àrea total d'AMP i l'àrea sota alguna mena de restricció pesquera, es presenten dades en referència a:

1. Mar Balear, contorn del promontori balear submergit fins a la isòbata de 1000 m de profunditat. Suposa una àrea total de 28290 km² (Fig. 3A);
2. Aigües litorals, que estimem aproximadament en 5000 km² (Fig. 3B).

Els resultats mostren que l'àrea total protegida amb restricció pesquera recreativa (individual i d'embarcació) es prohibeix en 1.056,66 km²; equivalents a un 3,7% de la mar Balear i un 21,1% de les aigües litorals. Pel que fa a l'àrea tancada a la pesca submarina arriba a 1.406,25 km²; un 5% de la mar Balear i un 28,1% en la zona litoral.

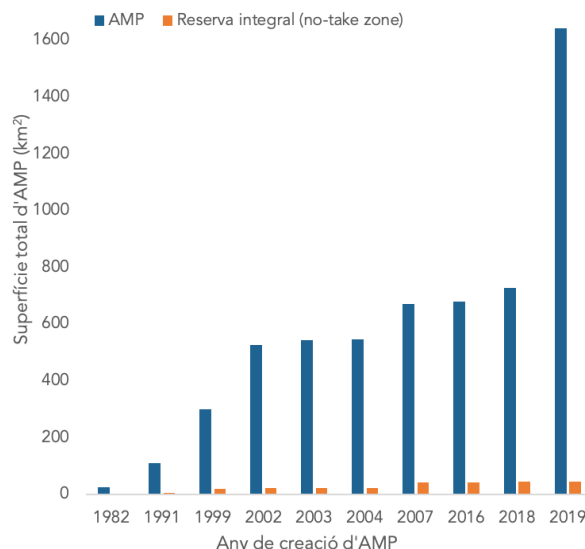


Figura 2. Gràfic de barres indicant l'evolució en superfície acumulativa de les AMP i de les àrees de reserva integral o *no-take zones* (sense comptar solapaments). Nota: no es comptabilitzen les àrees Natura 2000 i Reserva de la Biosfera.

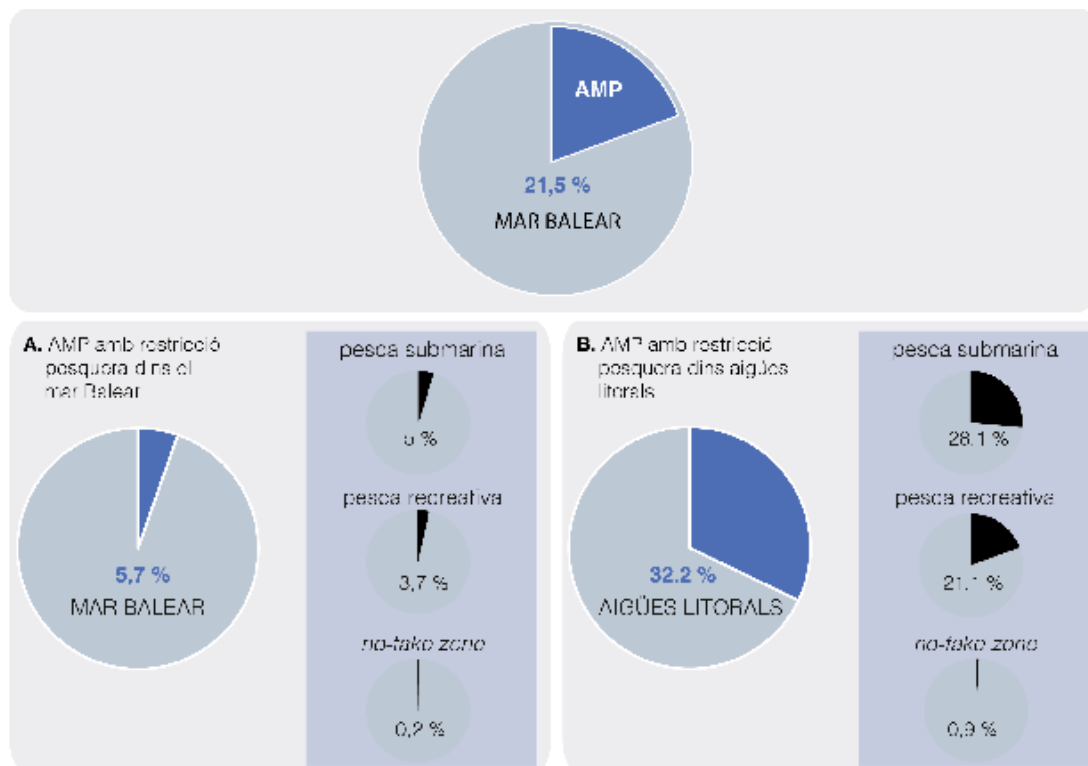


Figura 3. Percentatge d'AMP respecte a la mar Balear i descripció de la restricció pesquera (pesca submarina, pesca recreativa –individual i d'embarcació– i *no-take zone*) referència a (A) la mar Balear = 28.290 km² i (B) les aigües litorals estimades ≈ 5.000 km². Nota: no es comptabilitzen les àrees Natura 2000 i Reserva de la Biosfera.

Quant invertim en AMP?

Un estudi realitzat el 2018 (Font, 2018; <https://marilles.org/ca/project/estudio-de-gasto-en-areas-marinas-protegidas>) estima la inversió total en AMP de Balears durant els últims anys entre 0,5 i 3 milions d'€ per any (Fig.4).

Des de començaments del 2000 fins a 2007 la inversió augmenta linealment però s'estabilitza durant l'última dècada en ~2,9 M€. Encara que el gràfic no el mostri, la inversió per km² d'AMP s'ha reduït en els anys 2018-2019, ja que la superfície marina protegida ha crescut notablement durant el mateix període.

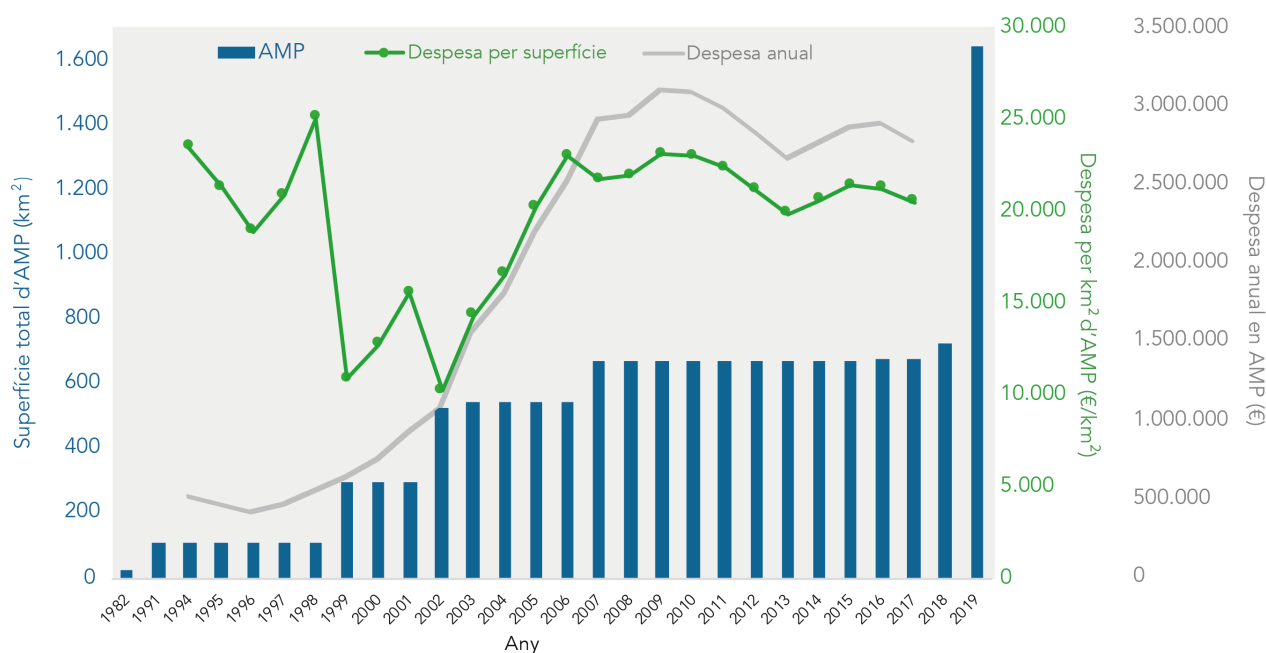


Figura 4. Evolució temporal de les AMP des de 1982 comparat amb la despesa per km² d'AMP durant els anys 1994-2017. Nota: no es comptabilitzen les àrees Natura 2000 i Reserva de la Biosfera en les AMP -barres blaves-.

RESULTATS

- A la mar Balear existeixen 7 figures de protecció legal: paratge natural, parc natural, reserva natural, reserva marina, parc nacional, Natura 2000 i reserva de la Biosfera. D'aquestes, totes excepte Natura 2000 i reserva de la Biosfera es consideren AMP en aquest estudi (ja que són les que disposen d'alguna mena de restricció pesquera).
- El 21,5% de la mar Balear està designat com AMP.
- Les AMP de Balears han augmentat gradualment en les últimes quatre dècades fins a 1.642,74 km². Un 0,16% d'aquesta àrea, equivalent a 45 km² de la mar Balear, es troba tancat a la pesca. Per tant, la velocitat de creixement de les AMP en 40 anys augmenta 135 vegades més que les de *no-take zone*.
- L'ampliació del PN de Cabrera el 2019 va duplicar la superfície marina protegida passant de 728 a 1.643 km².
- La pesca recreativa individual o d'embarcació no està permesa en un 3,7% de la mar Balear (21,1% de les aigües litorals), i la submarina no està permesa en un 5% de la mar Balear (28,1% d'aigües litorals).
- La despesa invertida en AMP s'ha mantingut aproximadament en 3 milions d'€ a l'any des de 2007 fins a 2017.
- La despesa per km² d'AMP ha disminuït passant de 23.500 € en 1994 a 20.500 € en 2017 pel fet que durant aquest mateix període la superfície en AMP augmenta.